

نگاهی به اشعار ضد استعماری

شاعران معاصر عراق

(یوسفی، جواهری، مطر)

دکتر مهدی احمدی

سرشناسه: احمدی، مهدی، ۱۳۶۰
عنوان و نام پدید آورنده: نگاهی به اشعارضدادی حماری شاعران معاصر عراق (رصافی، جواهری، مطر)
/ مهدی احمدی

مشخصات نشر: رامهرمز - باغ تماشا، ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری: ۱۳۶ ص

شابک: 978-600-7889-04-6

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: ادبیات عربی - قرن ۲۰م

رده بندی دیویی: ۸۹۲/۷۱۶۰۹

شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۱۷۱۹۷

نگاهی به اشعارضدادی استعماری

شاعران معاصر عراق (رصافی، جواهری، مطر)

- مدیر هنری و طراح جلد: سینا رحیمی
- حروف چینی و صفحه آرایی و تنظیم نهایی: سینا رحیمی
- ناشر: باغ تماشا - رامهرمز - تلفن: ۰۶۱۴۳۵۲۳۹۱۹ - ۰۶۱۴۳۹۱۹۷۱
- ویراستار: شهرام فروغی مهر (۰۹۱۶۷۳۰۴۷۱۱)
- چاپ: اسماعیل نژاد
- نوبت چاپ: اول
- شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
- شابک: 978-600-7889-04-6
- قیمت: ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال
- کلیه ی حقوق محفوظ و متعلق به «صاحب اثر» است.

۷	مقدمه.....
۱۰	فصل اول: ادبیات مقاومت و استعمارستیزی.....
۱۰	- ادبیات مقاومت و پایداری.....
۱۳	- پیشینه ی ادبیات مقاومت و پایداری در تاریخ اسلام.....
۱۷	- انواع مقاومت.....
۲۱	- استعمار و استعمارستیزی.....
۲۴	- استعمار ز.....
۲۵	- تاریخچه ی ورود استعمار به عراق.....
۳۲	فصل دوم: نگاه به تاریخ و ادبیات معاصر عراق.....
۳۲	- جغرافیای عراق.....
۳۳	- تاریخ معاصر عراق (نگاه به اوضاع سیاسی و اجتماعی معاصر عراق).....
۳۳	- اوضاع سیاسی عراق.....
۳۸	- اوضاع اجتماعی عراق.....
۳۹	- ادبیات معاصر عراق.....
۴۴	- قالب سیاسی و اجتماعی شعر معاصر عراق.....
۴۶	فصل سوم: گزیده‌ای از اشعار ضداستعماری معروف رصافی.....
۴۶	- زندگینامه ی معروف رصافی.....
۴۹	- شعر رصافی.....
۵۰	- اشعار سیاسی و ضد استعماری رصافی.....
۵۱	- اشعار اجتماعی.....
۵۱	- اشعار وطنی.....
۵۳	- برجسته‌ترین مضامین استعمارستیزی در شعر معروف رصافی.....
۵۳	- اعتراض به حضور بیگانگان در کشور و محکوم کردن استعمارگران.....
۵۷	- دعوت به بیداری، استقلال، آزادی خواهی و جهاد علیه بیگانگان.....
۶۳	- محکوم کردن معاهدات، انتخابات فرمایشی و وعده‌های دروغین.....

- ۷۰..... محکومیت و سرزنش حاکمان محلی، نمایندگان مجلس، وزیران و.....
- ۷۳..... ستایش قهرمانان ملی و فرهیختگان و.....
- ۷۴..... دعوت به اتحاد، همبستگی ملی، صلح و امنیت.....
- ۷۸..... دعوت به دانش‌اندوزی، توسعه و مبارزه با جهل.....
- ۸۲..... وطن‌دوستی و تفاخر به مجد و عظمت گذشته و عزم برای احیای آن.....
- فصل چهارم: گزیده‌ای از اشعار ضداستعماری محمدمهدی جواهری..... ۸۵**
- ۸۵..... زندگینامه ی جواهری.....
- ۸۷..... شعر جواهری.....
- ۹۰..... برجسته‌ترین مضامین استعمارستیزی در شعر محمدمهدی جواهری.....
- ۹۰..... دعوت به بیداری و جهاد علیه استعمارگران.....
- ۹۲..... ترسیم مظلومت مردم فلسطین و عراق و.....
- ۹۷..... اعتراض به حضور استعمارگران در سرزمین‌های عربی.....
- ۹۸..... دعوت به دانش‌اندوزی، توسعه و مبارزه با جهل.....
- فصل پنجم: گزیده‌ای از اشعار ضداستعماری احمد مطر..... ۱۰۰**
- ۱۰۰..... زندگینامه ی احمد مطر.....
- ۱۰۶..... برجسته‌ترین مضامین استعمارستیزی در شعر احمد مطر.....
- ۱۰۶..... محکوم کردن استعمارگران و نکوهش آنان.....
- ۱۰۸..... دعوت به بیداری، انقلاب و استقلال.....
- ۱۱۲..... محکومیت و سرزنش حاکمان محلی، کارگزاران و مزدوران استعماری.....
- ۱۲۰..... ترسیم مظلومیت مردم فلسطین و عراق و.....
- ۱۲۶..... فرجام سخن.....
- فهرست منابع و مآخذ..... ۱۳۰**
- فهرست مقالات و منابع اینترنتی..... ۱۳۵**

در عرصه ی ادبیات، بی شک شاعران کشورهای اسلامی با چالش های فراوانی مواجهند که این امر موجب واکنش های ادبی شاعران آن مرز و بوم در سبک های متفاوت گردیده است و آنان موضوعاتی متناسب با این چالش ها را، در آثار خود مطرح می کنند. از جمله ی این موضوعات که لازم است در عرصه ی ادبیات به آن توجه ویژه گردد، مساله ی مبارزه با استعمار است. استعمار واژه ای است عربی به معنای آبادی خواستن ولی چون معمولاً استعمارگر به مال تاراج بردن دارایی کشورهای دیگر بوده است، لذا امروزه به معنای نفوذ و دخالت کمره های زورمند در کشورهای ناتوان به بهانه ی آبادی و سازندگی به کار می رود.

با مطالعه و بررسی تاریخچه ی استعمار، مشاهده می کنیم که حضور استعمارگران در کشورهای ضعیف ابتدا به صورت مستقیم و با جنگ و درگیری بوده است اما در دوره های بعد با پیشرفت آگاهی ملت ها از سلطه ی آنان و استقلال طلبی، استعمارگران به شکل غیرمستقیم و با کنترل اوضاع و امور حکومتی آن کشورها به شکل حکومت های دست نشانده، سلطه ی خود را عملی می نمودند. بنابراین بیشتر این حکومت ها اگرچه به ظاهر مستقل عمل می کردند اما در حقیقت دستورات اجرایی خود را همگام با مصالح قدرتهای استعماری دریافت می نمودند. لازم به ذکر است که استعمار پیشینه ی کهنی دارد اما در معنای جدید خود، از قرن های شانزدهم و هفدهم رایج شده است و به استعمار کهن و نو تقسیم می گردد.

در میان شاعران معاصر جهان عرب، شاعران عراقی همچون: ((رصافی، جواهری و مطر)) از نفوذ گسترده و مؤثری در میان اهل شعر و ادب برخوردار بوده اند. اشعار این شعرا در اعماق وجود هر مخاطبی نفوذ می کند و اشعار وطنی آن ها زبان حال مردم خود هستند که هم وطنان

را به مبارزه علیه استعمار و مقاومت در برابر ظلم و فساد فرامی‌خواند. نام این شعرا بر تارک ادبیات معاصر عراق می‌درخشد زیرا با اشعار سیاسی و وطنی و فرهنگی خود به مبارزه با بی‌سوادی، فقر، تبعیض، استبداد و استعمار رفته‌اند. این شاعران عراقی، توانسته‌اند با کمک علم، ادب، سیاست، حس وطن‌دوستی و آزادی‌خواهی خود، علیه استبداد و استعمار حاکم بر جامعه‌ی خود و تاریکی و جهلی که جامعه را فراگرفته بود، قیام کنند و آزادی بیان، توسعه و پیشرفت کشورشان را طلب کنند و مشکلات و مصائب جامع‌ی آن روز خود را به تصویر بکشند.

نکته نگارنده از انتخاب این موضوع از یک‌سو علاقه‌ی وافر و اشتیاق برای کاوش و پژوهش بیشتر در ادبیات مقاومت و از طرفی رغبت به آشنایی با شاعران استعمارستیز و مطالعه‌ی دیوان آنان بوده است. براین برای اینکه بتوانم تصویر دقیق تری از موضوع ارائه نمایم، آن را را به پنج فصل تقسیم کرده‌ام. در فصل اول به تبیین پیشینه‌ی ادبیات مقاومت و استعمارستیزی می‌پردازم و پیشینه‌ی ادبیات مقاومت و پایداری در تاریخ اسلام و تاریخچه‌ی ورود استعمار به عراق را بررسی می‌کنم. در فصل دوم به تاریخ و ادبیات معاصر عراق اشاره شده و اوضاع سیاسی و اجتماعی معاصر عراق بیان شده است. در فصل سوم برجسته‌ترین مضامین استعمارستیزی در شعر ((معروف الرضایی)) از زوایای متعدد بررسی و اشعاری مناسب به عنوان شاهد آورده شده است. در فصل چهارم گریده‌ای از اشعار ضد استعماری ((جواهری)) ذکر و ترجمه شده است و در نهایت در فصل پنجم شاهد بر استعمارستیزی در شعر ((احمد مطر)) بررسی و ابیاتی همراه با ترجمه به عنوان شاهد آورده شده است.

با توجه به اینکه عصر معاصر عرب عصری است که سیطره‌ی استعمار و استبداد بر کشورهای اسلامی فزونی یافته است به همین خاطر پرداختن به زندگی و شعر شاعران آزادی‌خواه ضروری به نظر می‌رسد. شاعرانی همچون رصافی، جواهری و مطر بخش عمده‌ی دیوان‌های خود را به سرودن اشعار سیاسی و ضد استعماری اختصاص داده‌اند و به خاطر سرودن چنین اشعاری در

آوارگی، فقر و انزوا عمر خود را سپری کرده‌اند. در واقع بیان مضامین مشترک استعمارستیزی در اشعار این ادیبان، به ترسیم چهره‌ی شوم اشغالگران و مستبدان جهان کمک می‌کند.

در این فصل‌ها کوشش شده است تا گزیده‌ای از اشعار ضداستعماری شاعران یادشده بیان و همچنین باب تازه‌ای فرا روی دانشجویان زبان و ادبیات عرب و فارسی در پرداختن به موضوعات روز جهان باز شود. موضوعاتی که رسالت اهل علم و قلم را در بیدارسازی ملت خویش و آگاه نمودن آنان از نیرنگ‌های استعمارگران نمایان می‌کند و درواقع این پژوهش در پی آن است که مسائل و مشکلات اجتماعی و سیاسی موجود در دوران معاصر عراق را از دریچه‌ی ادبیات اشعار شاعران استعمارستیز به مخاطب نشان دهد. بنابراین شناخت زندگی، آثار و افکار شاعران استعمارستیز با توجه به اوضاع کنونی جهان اسلام، نقش به سزایی در نشان دادن اهداف شوم استعمارگران خواهد داشت و پرداختن به چنین موضوعاتی و بررسی دیوان ادبای استعمارستیز، مردم را نسبت به اوضاع سیاسی جهان اسلام آگاه می‌کند.